
ВЕРТИКАЛНА ГЕНЕРАЦИЈА ДОКТОРА ДРАШКА РЕЂЕПА

СПОМЕНИЦА ДР ДРАШКУ РЕЂЕПУ

Уредник
Зоран Колунџија

ВЕРТИКАЛНА ГЕНЕРАЦИЈА

ДОКТОРА ДРАШКА РЕЂЕПА

СПОМЕНИЦА ДР ДРАШКУ РЕЂЕПУ

ПРИРЕДИЛИ

Бошко СУВАЈЦИЋ и Бранко ЗЛАТКОВИЋ

ВУКОВА ЗАДУЖБИНА, Београд

ПРОМЕТЕЈ, Нови Сад

2021.

САДРЖАЈ

ВЕРТИКАЛНА ГЕНЕРАЦИЈА ДОКТОРА ДРАШКА РЕЂЕПА	9
--	---

ФЕНОМЕН РЕЂЕП

Нада Милошевић-Ђорђевић, ДРАШКО РЕЂЕП.....	13
Бошко Сувајџић, СВЕ ЈЕ И ДАЉЕ У ИГРИ	16
Зоран Колунџија, КО ЈЕ ДРАШКО РЕЂЕП.	20
Славко Вејиновић, ДРАШКО РЕЂЕП И ВУКОВА ЗАДУЖБИНА	28
Миодраг Матицки , ФЕНОМЕН РЕЂЕП	32

ДРАШКО РЕЂЕП ИЛИ БАРОКНИ ЧОВЕК

Ана Крду, ДРАШКО РЕЂЕП.....	39
Ђезе Бордаш, СЕКВЕНЦЕ – ДР РЕЂЕП	43
Мирослав Радоњић, ЊЕМУ, КОГА НЕМА	46
Марта Фрајнд, ДРАШКО РЕЂЕП, УМЕТНИК КРЕАТИВНОГ ДИЈАЛОГА	49
Александар Гаталица, ДОВРШЕНА ПРИЧА О ДЕСЕТОБОЈЦУ (Или дужи људски кроки Драшка Ређепа)	52
Ненад Шапоња, ПРОНИЦАТИ У СТВАРИ ОВОГА СВЕТА ИЛИ ПОСТАЈАТИ ДРУГИ.....	58
Ђорђе Д. Сибиновић, СВЕ ШТО СЕ МОЖЕ ЗНАТИ.....	60
Гордана Влаховић, СЕЂАЊА КОЈА НЕ МАРЕ ЗАБОРАВ ...	64
Миле Тасић, МИСЛИО САМ... ..	67
Бисерка Рајчић, ИСТРАЈАВАЊЕ У ПРОЛАЗНОСТИ	72
Славко Матић, О ДРАШКУ, ДАКАКО.....	88
Ренато Вујаковић, ТИТЕЛ, ЕКВИНОЦИЈ И ДРАШКО РЕЂЕП	91
Душан Савић, МОЈЕ СЕЂАЊЕ НА ДР ДРАШКА РЕЂЕПА .	94
Ђерђ Пап, ДРАШКО РЕЂЕП	98

ПИСМА СА ОВОГ И СА ОНОГ СВЕТА

Миливоје Павловић, ПИСМА СА ОВОГ И СА ОНОГ СВЕТА (Драшко Ређеп као кореспондент)	103
Бисерка Рајчић, ПОХВАЛА ПИСМУ	133
Бисерка Рајчић, ДРАШКО РЕЂЕП ИЛИ БАРОКНИ ЧОВЕК	143

ИГРА РЕЧИ ЗА ДРАШКА РЕЂЕПА

Душан Стојановић, ИГРА РЕЧИ ЗА ДРАШКА РЕЂЕПА ...	153
Гордан Лемајић, БИЛО МИ ЈЕ ЛЕПО, СВИМА	154
Снежана Миладиновић Лекан, БОЛЕ ОВЕ ТИШИНЕ	159

РЕЧНИК ДРАШКО РЕЂЕП

Мирољуб Тодоровић, ВИЗУЕЛНА ПЕСМА ЗА ДРАШКА РЕЂЕПА	179
Зоран Хр. Радисављевић, ЈЕЈА	180
КОСМИЧКА ОСА	181
Бошко Сувајџић, НИКО, НИШТА, ЈА	183
Уосталом	184
Нико, Ништа, Ја	189
Срба Игњатовић, ДРАШКОВ СМЕХ	194
Дејан Матић, ПОПУШТАЊЕ ПАЖЊЕ	196
Коља Мићевић, КОВИНЕ СНА	197
Ђорђе Д. Сибиновић, РЕЧНИК ДРАШКО РЕЂЕП	198
Александар Јовановић, МОЈ СВЕТИОНИК	204
Снежана Миладиновић Лекан, СВЕ ШТО ДР ДРАШКА РЕЂЕПА ИЗДВАЈА	206
*** (Глупост људска...)	208
Вукашин Војводић, ДОКТОРУ	210
Драгутин А. Ђукић, РЕЂЕПОВО ТКАЊЕ	211

УЛЕПШАВАЊЕ НЕВИДЉИВОГ

Бранко Златковић, ЈЕДИНСТВЕНИ БИОГРАФСКИ ПОСТУПАК (Уз три деценије легендарне књиге Драшка Ређепа, <i>Улепшавање невидљивої, хаїиоїрафија о Мирославу Антићу</i>)	215
Бошко Сувајдић, УЛЕПШАВАЊЕ НЕВИДЉИВОГ: ХАГИОГРАФИЈА О МИРОСЛАВУ АНТИЋУ	221
СПИСАК ПРЕНУМЕРАНАТА	237

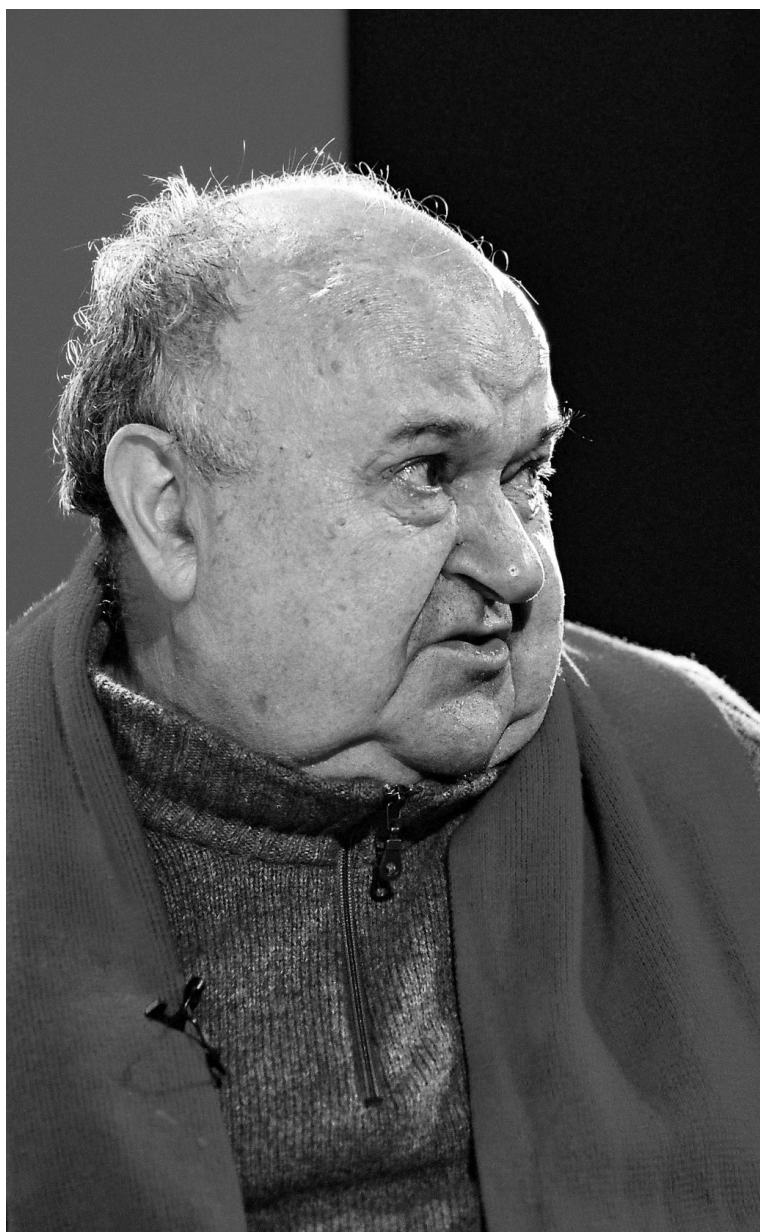

ВЕРТИКАЛНА ГЕНЕРАЦИЈА ДОКТОРА ДРАШКА РЕЂЕПА

У јануару 2019. године српска култура претрпела је тежак губитак одласком неуморног културног посленика, књижевног критичара и есејисте, врсног вуковца и дугогодишњег председника Одбора за уметност Вукове задужбине, др Драшка Ређепа. Сматрајући да је одлазак овако значајних личности само физичка неминовност која ни на који начин не може да умањи опсег духовног зрачења њиховог дела, а у складу са културним вредностима којима је др Ређеп посветио свој живот, 23. маја 2019. године организован је округли сто посвећен стваралаштву др Драшка Ређепа под насловом Вертикална генерација доктора Драшка Ређепа. У Споменици др Драшку Ређепу публикована су излагања са овог округлог стола, као и накнадно пристигли прилози његових пријатеља, колега, поштовалаца, свих оних који су сачињавали интимну вертикалну генерацију до које је он толико држао. Уз одобрење редакције, један број прилога прештампан је из темата часописа *Ковине* Књижевне општине Вршац који је посвећен др Драшку Ређепу (Вршац, година XIX, број 31, април 2019, стр. 1–51), као и из *Данице* Вукове задужбине за 2020. годину (27. година, Београд 2020, стр. 174–180).

Споменица је посвећена нашем драгом пријатељу, али и великом савременику који нам је свима чинио част својим духовним присуством.

Приређивачи

ФЕНОМЕН РЕЋЕП

Проф. др Нада МИЛОШЕВИЋ-ЂОРЂЕВИЋ
Редовни члан САНУ

ДРАШКО РЕЂЕП

(Осијек, 3. XII 1935 – Нови Сад, 29. I 2019)

Говорити о Драшку Ређепу спада у оне часне дужности које његови поштоваоци не смеју да пренебрегну. А то није нимало лако. Можда га је у свом писму (од 1. септембра 2005) Дејан Медаковић најбоље окарактерисао назвавши га: „светионик у магли“. „Ви сте ... осветлили наш север и упозорили на давно обеснажено духовно јединство једног растуреног народа и његов преображај“. „... у многим за мене важним приликама, чула се Ваша реч која је позивала на истрајавање у једној неравноправној борби“. Милић од Мачве је Драшка назвао: „Симбол Звезде Северњаче“, а сам Драшко је закључио да се „српски север најбоље пише и изговара ћирилицом“, да се „... открива, непорочно. Увек као први пут“.

Драшко Ређеп је објавио преко педесет књига. Писао је књижевни и ликовни есеј, а есеј је „рехабилитовао као прворазредну прозу“, како је запазио Срба Игњатовић. Писао је епистоле, анегдоте, описивао личне доживљаје, културна и друштвена збивања, коментарисао сликарство, режирао филмове, успешно се огледао у уредничком послу (да споме-немо само књиге које је уређивао у КОВ-у (Књижевној општини Вршац). Установио је „вертикалну генерацију“ писаца, захвативши низ нараштаја. Заправо, шетао се Драшко кроз векове и територије српских и страних земаља и на свој, јединствен начин општио са целом књижевношћу. Ако бисмо

покушали да набројимо писце којима се бавио, била би то литерарна енциклопедија. А ако бисмо набрајали жанрове у којима се огледао, била би то обимна теорија књижевности. Ипак, треба рећи да се из његове посвећености Душану Матићу и Мирославу Антићу, да само издвојим њих двојицу, могу оформити целовите, опширне монографије. Исто као што би из његових текстова могле настати збирке афоризама, да не кажем изрека и пословица, које је сам створио. Ево неколиких: „Досада је крупна привилегија победника“/ „Досада универзалног је искушење“/, „Глобализам је налик на планиметријски сан“, „Превиди нису само могући, већ су и очекивани“, „Праг је софистицирана, најварљивија игра буквализма“, „Постоји дуг недужних“, „Пријатељ је непредвидљив“...

Драшка Ређепа је требало познавати уживо. У Вуковој задужбини је, поводом додељивања Вукове награде за уметност (Драшко је био председник Одбора), редовно било пуно света. Врвело од новинара, сликара, књижевника, уметника сваке врсте. Својим невероватним смислом за комуникацију Драшко је успевао да разговара са свима. Око њега су се окупљали посебно млади, а он је, упознат са свим уметничким збивањима, умео да одабере будуће „успешне“, или да им помогне да то постану. Стварао се неки посебан амбијент који је подсећао на „књижевне салоне“ из времена европског класицизма и романтизма у којима су се размењивале мисли. Коликогод да се радило о озбиљној књижевној или уметничкој анализи деловало је спонтано, настајало на лицу места. Никада није имао писану беседу. Попут народног приповедача добијао је инспирацију од слушалаца. Без њих, у ствари, није могао.

Тако су се, захваљујући њему и љубазним домаћинима Вукове задужбине, склапале нове везе и неговале старе. Последњих година, није више међу публиком, за дугим столом у свечаној сали, седела преко пута Драшка Јелка Ређеп,

професор старе српске књижевности на Новосадском универзитету, његов животни сапутник, пажљиви пратилац сваке његове речи. Преминула је децембра 2014. године. Продужили су да присуствују Драшковим излагањима њихови унуци, понекад ћерка, врстан лекар и такође професор Универзитета, као својеврсна потврда опстајања и повезаности породице.

Проф. др Бошко СУВАЏИЋ

СВЕ ЈЕ И ДАЉЕ У ИГРИ

Све је и даље у игри, Драшко.

Живот Драшка Ређепа био је есеј. Напор да се саборно повежу у целину нити српског језика и писма, да се осове у вертикалу реке, и анђели, и птице небеске са њима. Да се упосли културно памћење, тај непоуздани летопис времена, да се повеже завичај са рукописом воде, амплитудама ветрова, посрнућима географије.

Живот Драшка Ређепа кладио се на модерно у уметности. Увек на модерно. Отуда снажно прононсирана вертикална генерација, рапсодичност, игра, ексцес, ворхоловски нерв.

Живот Драшка Ређепа је показатељ да се памћење може учинити достојним избором. И да само храбар избор може бити достојан памћења.

Живот Драшка Ређепа био је искључиво лични чин. Толико силовит и махнит да никога није могао оставити по страни. Кога је само овлаш окрзнуо моћним духовним струјањем овај дечачки оријаш под шеширом бескраја, остао је довека озарен тим додиром, и сврстао се у групу вертикалних, завереничких, непоћудних.

Живот Драшка Ређепа био је перспектива. Сликарска, филмска, дубоко меланхолична. Барокна. Тишина која је тако гласно одзвањала у Банату.

Све је и даље у игри, Драшко. Само нема више писама дрхтавим, вибрантним рукописом писаних, нити посланица одштампаних на писаћој машини.

Слао ми је Драшко писма, посланице, колумне. О Црњанском, о завичајима, о феномену двојништва. Које данас имају патину књижевноисторијске археологије наше. И у којима се могло видети како у тим страшним менама превратничког нам 20. века, ни Црњанском, ни Драшку, ни завичајима није било лако.

„Треба, ипак, пазити у каквом сте друштву“, писао ми је једном приликом када, у свом стилу, није послао реферат на један престижан научни скуп. У животу, наглашавао је Драшко, човек може бирати само три ствари: пријатеље, непријатеље и друштво за кафанским столом. Пажљиво их је бирао. И прве, и друге, и треће. И поносио се својим избором.

„Ваш оглед о мојим и Вашим бојама Баната је тако нијансиран, тако слободан, а у исти мах прецизан, аналитичан. Хвала: унеколико предвидиво непредвидљиву фацу какав је Драшко Ређеп ставили сте у координантни систем који је једини могућ, премда многима невидљив. Ипак бих волео да нисам последњи барокни грађанин српског севера. Свакако сте, међутим, и ту у праву.“

Не знам да ли је био последњи барокни грађанин српског севера. Али знам да је за њега српски север био страшно важан. Као синтагма која промовише идеју о универзалном сагласју између видљивог и невидљивог. Између историје и мита. Између завичаја и духа.

Свуда је имао инсајдере. Не знам да ли можда и тамо, куда се запутио, постоје Драшкови инсајдери? И могу ли га они извести о маршрути, траси, крајњем одредишту пута? Месту где га чека Она, која је и оностраном и оностраном животу дала смисао. И због које је толико волео, и патио.

Сваки Драшков корак био је искорак. Да ли је Нови Сад, који се тако уобичајено, банално пробудио пре два јутра, свестан колико је изгубио?! Колико је изгубила Војводина стара? Српски север. Српска култура.

Отишла је громада. Свезнадар. Најумнији међу нама. Жива енциклопедија, ходајућа историја књижевности, споменик ликовне уметности и архитектуре. Ма колико ретке, постоје у литератури те опасне, страшно опасне величине које се не дају измерити за живота, камоли после смрти.

Вукова задужбина је била Драшкова кућа у Београду. Кућа коју је волео и у коју је радо свраћао. Не само као председник Одбора за доделу награде Вукове задужбине у уметности. Био је вуковац првога реда. После његовог одласка као да се и сама зграда, на којој пише Дом Вукове задужбине, смањила. Повукла за неки центиметар у себе. Зна се: дом чине укућани и гости. А гостима какав је био Драшко тешко да ћемо се у будућности моћи надати. Ваљда је тако било и после одласка великог Дејана Медаковића. Ко ме је Драшко био налик по ерудицији, свезнадарству, необузданој лакоћи асоцијација, метафорама, иронији, цинизму. И по јасном националном опредељењу, што му није сметало да буде космополита првога реда.

Све је и даље у игри, Драшко.

Човек коме смо имали част да будемо савременици, који је пред нама стално измицао у некој само њему знаној опсесији тренутка, чије су одлике биле, у свакој ситуацији, изврстан стил и изузетан рафинман, те блистава запажања и барокна поигравања, сада физички више није ту, међу нама. Али је дух којим се до последњег часа одликовао, преживео. Он ће, ваљда, бар мало утажити празнину која ће код свих нас, који смо имали привилегију да будемо Драшкови пријатељи и саговорници, временом бивати све дубља. Тим је наш задатак важнији: да изузетно дело Драшка Ређепа остане, као путоказ, што дуже међу нама. Да памтимо његов луцидни говор. И дечачки смех.

Драги Драшко, (за)увек сте били слободни. И сада сте слободни да улепшавате невидљиво. Са обе стране реке.

Ваш живот је био више него чаролија обичног. Поздравља Вас, Ваш, заувек, конкретан читалац.

П. С. Све је и даље у игри, Драшко.

Свему има крај под капом небеском. Само је код Вас, и код Мике, увек постојао само почетак. Краја нема.

Ваш одани Бошко Сувајдић,
председник Управног одбора
Ваше Вукове задужбине

Говор на Комеморацији др Драшку Ређењу у Српском народном позоришту у Новом Саду 31. 01. 2019.

(*Kovine*, godina XIX, broj 31, april 2019, Vršac, str. 41–43)